

VERGİDE GÜNDEM

ABDULKADIR KAHRAMAN / EY ŞİRKET ORTAĞI
abdulkadir.kahraman@tr.ey.com
www.vergidegundem.com

VERGİDE İKLİM DEĞİŞİYOR

1996'da "G7'nin vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınmayı" önceliklendirmesi vergide iklim değişikliği için "kelebek etkisi" yarattı. Değişiklikler 2015'te zirve yapıp, 2021'de uluslararası bir çözüme kavuştu. Bu durumu "Uluslararası Vergi 2.0" olarak adlandırabiliriz.

"Vergi iklimi de değişiyor" Neden ve nasıl? Bu konuyu detaylı şekilde "23-24 Kasım 2021 tarihlerindeki EY Vergi Konferansı" sırasında EY vergi profesyonelleri ile iş dünyasının önde gelen temsilcileriyle ele aldık ve almaya devam edeceğiz. Neden bu değişim?

- Artan bütçe açıkları,
- Kurumlar vergisi oranlarındaki dibe doğru yarış,
- Dijitalleşen ekonomide fiziki işyerine bağlı uluslararası vergileme kurallarının yetersizliği,
- Sıfır veya çok düşük kurumlar vergisi oranları,
- Kazançlarına göre şirketlerin adil bir vergi ödemelediği algısı.

KÜRESEL DEĞİŞİM

1- Dijitalleşen ekonomi vergilemesi ve küresel asgari kurumlar vergisi

1996'da "G7'nin vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınmayı" önceliklendirmesi vergide iklim değişikliği için "kelebek etkisi" yarattı. Değişiklikler 2015'te zirve yapıp, 2021'de uluslararası bir çözüme kavuştu. Bu durumu "Uluslararası Vergi 2.0" olarak adlandırabiliriz.

Hikayenin zaman çizelgesi:

Sürecin mihenk taşları sırasıyla, vergide şeffaflık ile "bankacılık sırrının" tarihe karışması, 2008-2009 mali

krizi, 2016'da OECD/G20'nin "Kapsayıcı Çerçeve" oluşumu ve Temmuz – Ekim 2021'de 136'dan fazla ülkenin OECD çözümüne desteğidir.

Haziran 2021'de ABD'nin görüşmelerden çekilmesiyle duran süreç, Başkanı Biden'ın G7'ye "küresel asgari kurumlar vergisi" önerisi ile hızla girdiği virajdan, G20 ve 132'den fazla ülkenin desteğiyle çıktı. Ekim 2021'de Roma'daki G20 toplantısında 136 ülkenin (küresel GSYİH'nın yüzde 90'dan fazlası) desteği ile sonlandı. Sonuçta, 1920'lerden beri değişmeyen "fiziki işyerine bağlı vergileme kuralları" tarihe karışıyor. Her iki ayağın uygulanmasının 2023'te başlaması beklenirken, sıkışık takvimin teknik detaylar için yeterli olup olmadığını göreceğiz. Çözüm ne vaat ediyor?

I. Ayak: En büyük ve kârlı Çok Uluslu Şirketlerin ("ÇUŞ") kazançlarını, ülkeler arasındaki vergileme haklarının paylaşımı için yeni kurallar belirleyerek kazancın elde edildiği ülkede "fiziki varlık" olmasa bile kazanç üzerindeki vergileme hakkının mukim olunan ülkelerden, kazanç elde edilen pazar ülkelerine aktarımını sağlıyor. Dolayısıyla, küresel hasılatı 20 milyar Euro ve kârlılığı yüzde 10'un üzerindeki (finansal hizmetler ve madencilik sektörleri hariç) bir ÇUŞ, diğer ülke pazarından 1 milyon Euro ve üstü kâr elde eder ve o kazançla ülke arasında bağ ("nexus") varsa; kârın yüzde 25'i (her

yıl yaklaşık 125 milyar ABD dolarından fazla bir kâr) pazar ülke ile paylaşılacak. Uygulamanın başlamasıyla ülkelerin "tek taraflı" uyguladıkları "dijital hizmet vergileri" yürürlükten kaldırılacak. Ayağın kapsamına dijital şirketler dışındaki şirketlerde girdi.

II. Ayak: Hasılatı 750 milyon Euro'nun üzerinde olan ÇUŞ'ler

için "küresel asgari kurumlar vergisi (yüzde 15)" ile yatırım ve emeklilik fonları, devlet kurumları, kâr amacı olmayan kuruluşlar hariç) her yıl yaklaşık 150 milyar dolar ek kurumlar vergisinin toplanması hedefleniyor ve ülkelerin kurumlar vergisi indirim yarışının son ermesi bekleniyor.

"Küresel asgari kurumlar vergisi" düzenlemesi, küreselleşme ile güçlenen ÇUŞ'lere karşı "bir devletin egemenlik gücüne dayanan vergi alma hakkını" diğer ülkelerle iş birliği içinde (çifte vergileme anlaşmalarındaki gibi) küresel ölçekte kullanmasıdır.

2- Karbon ve sağlık vergiler, kripto varlık ve servet vergilemesi

"Küresel iklim değişikliği" konusunda, "çalışanlar, tüketiciler, yatırımcılar ve düzenleyiciler" başta olmak üzere tüm paydaşların artan baskısı ve "yeşil mutabakat düzenlemelerine" uyum için ek vergi geliri ihtiyacı nedeniyle, "karbon vergileri ve diğer çevre" vergilerinin hayata geçirilmesi gündemde geliyor.

"Tütün ve tütün içeren ürünler, alkollü içecekler ile şeker veya tatlandırıcı maddeler katılmış içecekler" gibi halk sağlığını olumsuz etkileyen ürünlere uygulanan vergilerle (sağlık vergileri), hükümetlerin artan sağlık hizmet giderlerine destek ve tüketicilerin bilinçli hale getirilmesi planlanıyor.

Diğer önemli gündem ise dijitalleşme ve blokzincir teknolojisiyle artan "kripto varlıklar" ve bunların yatırım aracı haline gelmesi karşısında hükümetler bu konuda vergi dahil düzenlemeler yapmayı planlıyor. Dalgalandıran fiyatlarına rağmen sürekli artan küresel kripto varlık ticareti, bu varlıkların "vergide otomatik bilgi değişimi" dışında kalması, bu varlıklardan sağlanan gelirlerin tespitindeki zorluklar, vergi kayıp ve kaçacağı ile kara paranın aklanması ve terörün finansmanı ile mücadele bu vergi düzenlemesi yapma konusunda hükümetleri zorluyor.

Servet vergisi tartışması özellikle ABD'de gündemde. Ancak başta piyasa fiyatlarıyla oluşan servet değer artışının fiktif olması (realize olmaması), piyasa dalgalanmalarına maruz olması ve realize olmamış baza dayalı bir verginin ödeme gücü ilkesine uymaması, bu verginin uygulanmasını zorlaştırıyor.

3- Birleşmiş Milletler (BM) Dijital Hizmet Geliri Vergilemesi

20 Nisan 2021'de BM Model Vergi Anlaşmasına, "Otomatik Dijital Hizmetlerden Sağlanan Gelirler" başlığıyla eklenen "dijital hizmetler gelirlerinin" kaynak ülkede vergilemesini düzenleyen 12B maddesinin eklenmesi onaylandı. Böylece, fiziki bir işyeri olmadan sözleşmeye taraf bir devlete, diğer devlette mukim bir gerçek lehdar tarafından elde edilen "otomatik dijital hizmet geliri" üzerinde kaynak ülkeye vergileme hakkı veriliyor. Modele eklenen maddenin OECD'nin çözümünü destekleyen

üyeler dışında kalan 57 üyesi ülke tarafından kullanılması muhtemel.

YERELDE NASIL BİR DEĞİŞİM?

1- Dijital hizmet vergisi kaldırılacak

Ülkemizde dijital şirketlere karşı 2018'den beri "3 Nolu KDV (yüzde 18)", "internet reklam hizmetlerinde tevkifat (yüzde 15)" ve "dijital hizmet vergisi (yüzde 7,5)" olmak üzere üç farklı düzenleme yapıldı. OECD'nin çözümünün 2023'te yürürlüğüyle Türkiye'nin "dijital hizmet vergisi" de yürürlükten kaldırılacak. Hatta çözümün yürürlüğü öncesindeki geçiş döneminde toplanan vergilerin; "I. Ayağın" yürürlüğü ile ABD'li ÇUŞ'lere ödenecek vergiden mahsubuna ilişkin ABD ile Türkiye'nin anlaşması ortak bir beyanla açıklandı.

2- Karbon vergileri, sağlık vergileri, kripto varlık vergilemesi

Paris anlaşması, AB Yeşil Mutabakatı ile sınırdaki karbon vergi vergisi çalışmaları karbon ve benzeri vergileri Türkiye'nin de gündemine soktu. Türkiye'de "özel tüketim vergisi" kapsamındaki "tütün, alkollü içecek ile şekerli içecekler" ek olarak yeni sağlık vergileri ve "kripto varlık vergilemesinin" gündeme gelmesi büyük olasılık.

3- Enflasyon muhasebesi geri geliyor

Pandemi, korumacılık ve jeostratejik gelişmeler nedeniyle tedarik zincirlerindeki sonucunda artan emtia fiyatları küresel çapta enflasyon yaratıyor. Türkiye'deki mevcut enflasyon oranları nedeniyle on yedi yıl sonra 31.12.2021 itibarıyla "enflasyon düzeltmesi" zorunluluğu doğacak. Çünkü Kasım 2021 ÜFE katsayısına göre, son üç yıl kümülatif ÜFE yüzde 100 ve üzerinde (Kasımda yüzde 102,97); son on iki ayda ise yüzde yüzde 10 ve üzerinde (Kasımda yüzde 54,62). Düzeltme yapılmaması Aralık 2021'de ÜFE'nin "845,00" (Kasım ayından düşük olması) ve altında olmasına bağlı. Cumhurbaşkanı'nın yüzde 100'ü yüzde 35'e, yüzde 10'u ise yüzde 25'e çıkarma yetkisi işlevsiz. Düzeltme yapılmaması için yasal düzenleme gerekecek. Dolayısıyla, düzeltme olmaması matematiksel olarak olası, fakat trend olarak olası değil. Enflasyon düzeltmesi "parasal olmayan" aktif ve pasif kalemlerin endeks katsayısı ile artırılması olduğundan; bilançonun aktifindeki parasal olmayan varlıkları, pasifteki parasal olmayan kaynaklardan (öz kaynaklar) fazla olan mükellefler için olumsuz oluyor. Diğer taraftan, geçici olarak ve yüzde 2 vergi ödemek suretiyle uygulanan 31.12.2021'e kadar "yeniden değerlendirme" seçimi yapan mükellefler bu vergiyi boşuna ödemiş olacaklar. Vergide iklim değişiyor. Hazır mısınız?